

INTERVIEW MILAN CEROVIĆ, GENERALNI SEKRETAR
UDRUŽENJA OSIGURAVAJUĆIH ORGANIZACIJA SCG

TRŽIŠTE OSIGURANJA NADZIRE NARODNA BANKA

Državna zajednica Srbije i Crne Gore od kraja svibnja ove godine ima novi Zakon o osiguranju koji je usklađen sa standardima i direktivama Europske unije. Na izradi Zakona aktivno su sudjelovale članice Udruženja osiguravajućih organizacija Srbije i Crne Gore. Naš sugovornik je gospodin Milan Cerović,

generalni sekretar Udruženja, kojega smo, kao uvod u razgovor zatražili komentar novog Zakona i općenito zakonodavne reguliranosti tržišta osiguranja u Srbiji i Crnoj Gori.

Tržište osiguranja u SCG regulirano je Zakonom o osiguranju imovine i lica koji je donet 1996. godine sa nekoliko izmena koje su izvršene

1998. i 1999. godine i na osnovu propisa donetih na osnovu ovog Zakona. Ove godine je donet Zakon o osiguranju koji je stupio na snagu 29. maja 2004. godine. Na ovom Zakonu je rađeno 2 godine uz pomoć Svetske banke i konsultaciju eksperata iz više evropskih zemalja posebno u delu nadzora. U toku izrade Zakona

analizirano je zakonodavstvo osiguranja susednih zemalja, zemalja u tranziciji i više zemalja članica Evropske unije. Zakon je u potpunosti usklađen sa direktivama i standardima Evropske unije. U skladu sa Zakonom u narednih 6 meseci će se doneti 19 podzakonskih propisa radi konkretizacije i uređivanja određenih zakonskih odredbi.

Ovaj zakon ne reguliše obavezna osiguranja. Ona će biti uređena posebnim Zakonom o obaveznom osiguranju čije se donošenje očekuje najkasnije do kraja ove ili početkom iduće godine. Do tada će se na obavezna osiguranja primenjivati Zakon o osiguranju imovine i lica iz 1996. godine uključujući i odredbe o poveravanju javnih ovlašćenja Udruženju osiguravajućih organizacija da obavlja poslove Garantnog fonda i Biroa zelene karte.

Novim zakonom je propisana visina novčanog dela osnivačkog kapitala koja ne može biti manja od dinarske protivvrednosti obračunate po srednjem kursu na dan uplate i to za: životna osiguranja – 2,000.000 €, dobrovoljno penzijsko osiguranje – 3,000.000 €, sve vrste životnih osiguranja – 4,000.000 €, osiguranje od nezgode i dobrovoljno zdravstveno osiguranje – 1,000.000 €, osiguranje motornih vozila-kasko, šinskih vozila-kasko i obavezno osiguranje autoodgovornosti u saobraćaju 2,500.000 €, ostala osiguranja imovine, ostala osiguranja od odgovornosti i druge vrste neživotnih osiguranja – 2,000.000 €, sve vrste neživotnih osiguranja 4,500.000 € i reosiguranje – 4,500.000 €.

Osnovni kapital društva mora uvek biti u visini koja nije manja od ovih iznosa.

Društvo za osiguranje i reosiguranje i druga organizacija za osiguranje, društvo za posredovanje u osiguranju, društvo za zastupanje u osiguranju, zastupnik u osiguranju i agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju dužne su da obezbede novčani deo osnovnog kapitala po novom zakonu, dve trećine u roku od šest meseci, a ukupan iznos do 31. 12. 2005. godine.

Jedno društvo se ne može baviti osiguranjem životnih i neživotnih vrsta

osiguranja, niti osiguranjem i reosiguranjem. Postojeća društva koja su vršila osiguranje života i drugih vrsta imovine i koja su se bavila osiguranjem i reosiguranjem dužna su da se organizuju i usklade svoj statut i druge opšte akte poslovne politike sa odredbama novog zakona do 31. 12. 2005. godine.

Što su osnovne karakteristike tržišta osiguranja u Srbiji i Crnoj Gori i koliko je ono značajno u finansijskom sistavu države?

Na teritoriji Državne zajednice Srbija i Crna Gora, bez teritorije Kosova i Metohije koja je pod administrativnom upravom Organizacije Ujedinjenih Nacija, 2003. godine dozvolu za rad imalo je 36 Društava za osiguranje, jedno Društvo za osiguranje i reosiguranje i 3 Društva za reosiguranje. Za delatnost osiguranja imovine i lica tržište osiguranje Državne zajednice Srbije i Crna Gore je u potpunosti podeljeno na dva odvojena tržišta. Na tržištu osiguranja Crne Gore radi 3 društva za osiguranje i 1 društvo za reosiguranje, a na tržištu Srbije radi 33 društva za osiguranje, 1 društvo za osiguranje i reosiguranje i 2 društva za reosiguranje. Zakonodavna regulativa delatnosti osiguranja je u nadležnosti Republika članica Državne zajednice. Zajedničko je jedino članstvo u međunarodnom sistemu zelene karte osiguranja autoodgovornosti, što će ostati i ubuduće, jer Državna zajednica može imati samo jedan Biro koji je član Saveta Biroa međunarodne zelene karte autoodgovornosti. Tri osiguravača iz Srbije i po jedan iz Crne Gore i sa teritorije Kosova i Metohije su osnovali Udruženje osiguravajućih organizacija Srbije i Crne Gore u koje se učlanilo 24 društva za osiguranje i reosiguranje. Udruženje obavlja poslove Garantnog fonda i Biroa zelene karte za teritorij Državne zajednice kao javna ovlašćenja na osnovu Zakona o osiguranje imovine i lica. Novim Zakonom o obaveznom osiguranju, koji će doneti Republike članice Državne zajednice, uredit će se Garantni fondovi Republika i jedinstven Biro međunarodne zelene karte autoodgovornosti.

Strukturu bruto premije, po opšte standardizovanoj podeli na životna i neživotna osiguranja, karakterišu nisko učešće premije životnih osiguranja 4%, a neživotnih osiguranja 96% u ukupnoj bruto premiji. Najveće učešće u bruto premiji ostvareno je u osiguranju autoodgovornosti 32,4%, dok je na drugom mestu osiguranje industrije s 31,5%.

Ukupna bruto premija učestvuje u bruto društvenom proizvodu s 3,0%.

Isplaćene štete iznose 9.113 miliona dinara, 48,1% od tehničke premije, a ukupno isplaćene i rezervisane štete iznose 13.977 miliona dinara ili 73,8% od tehničke premije.

Ostvarena je dobit u iznosu od 287 miliona dinara, u osiguranju 276, a u reosiguranju 11 miliona dinara.

Kapital, rezerve sigurnosti i matematička rezerva osiguranja iznose 24.747 miliona dinara što je približno visini ukupne bruto premije osiguranja. Kapital od 13.614 miliona dinara se sastoji od društvenog kapitala 6.714 i kapitala akcionara 6.900 miliona dinara. Rezerve sigurnosti iznose 10.063, a matematička rezerva 1.070 miliona dinara.

Ukupna sredstva osiguranja u iznosu od 50 milijardi dinara, 25 milijardi premije i 25 milijardi kapitala, rezervi sigurnosti i matematičke rezerve imaju određen značaj na finansijskom tržištu u zemlji. Bez obzira na finansijsku nelikvidnost i probleme u naplati premije kod pojedinih vrsta osiguranja, posebno kod osiguranja pojedinih preduzeća, vremenska razlika od naplate premije do isplate šteta i činjenica da su isplaćene štete 48,1% tehničke premije dovoljno ukazuju da se znatan deo premije osiguranja iznosi na finansijsko tržište radi plasmana. Deo sredstava se ulaže u nekretnine, investira na druge načine radi oplodnje i sl. Mada sa skromnim sredstvima naše osiguranje je ipak značajan učesnik na finansijskom tržištu sa tendencijom stalnog povećanja tog učešća. Tome posebno doprinosi povećanje portfelja životnih osiguranja, povećanje osnivačkog kapitala, održavanje margine solventnosti i neophodnost povećanja rezervi sigurnosti u zavisnosti sa povećanjem premije osiguranja.

Kako je organiziran nadzor tržišta?

Nadzor nad obavljanjem delatnosti osiguranja vrši Narodna banka Srbije. Pored toga Narodna banka Srbije izdaje dozvolu za obavljanje poslova osiguranja, reosiguranja, posredovanja i zastupanja u osiguranju i poslova neposredno povezanih sa poslovima osiguranja, daje saglasnost na akte i radnje propisane Zakonom, obrađuje statističke i druge podatke, vodi register u skladu sa Zakonom i razmatra prigovore osiguranika, korisnika osiguranja i trećih oštećenih lica na rad društava za osiguranje i drugih lica koja obavljaju delatnost osiguranja. Narodna banka Srbije saraduje i sa drugim nadzornim organima u zemlji i inostranstvu, donosi propise radi sprovođenja Zakona, posreduje u rešavanju odštetnog zahteva radi sprečavanja nastanka spora iz osnova osiguranja propisivanjem načina zaštite prava i interesa osiguranika, korisnika osiguranja i trećih oštećenih lica. Može da izvrši nadzor nad pravnim licima koja su povezana sa licima za osiguranje i da ostvari uvid u poslovne knjige svih učesnika u poslu koji je predmet nadzora, ako je to neophodno radi vršenja nadzora nad poslovanjem društva za osiguranje.

Nadzor obuhvata:

1. obavljanje delatnosti u skladu sa izdatom dozvolom;
2. usklađenost opštih akata i akata poslovne politike sa zakonom i drugim propisima;
3. likvidnost i solventnost;
4. način utvrđivanja tehničkih rezervi;
5. izvršavanje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju;
6. deponovanje i ulaganje sredstava osiguranja;
7. sastavljanje knjigovodstvene i druge dokumentacije, vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izveštaja;
8. način obavljanja interne revizije;
9. kadrovsku i tehničku osposobljenost društva;
10. troškove provizije za zastupanje i posredovanje;
11. troškove uprave i nadzornog odbora;
12. nenaplaćene premije i druga potraživanja;

13. sprovođenje politike saosiguranja i reosiguranja;
14. nadzor nad zakonitošću rada;
15. druga pitanja propisana zakonom.

Nadzor se vrši posrednom kontrolom, prikupljanjem, praćenjem i proveravanjem izveštaja i obaveštenja društva za osiguranje koje je dužno da dostavlja i neposrednom kontrolom.

U vršenju nadzora mogu se izreći sledeće mere:

1. naložiti mere za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti;
2. naložiti mere zbog nepostupanja u skladu sa pravilima o upravljanju rizikom;
3. naložiti prenos portfelja na drugo društvo za osiguranje;
4. preuzeti kontrolu nad poslovanjem društva;
5. oduzeti dozvolu za obavljanje pojedinih ili svih poslova osiguranja za koje je izdata dozvola,
6. naložiti privremene mere;
7. predložiti mere prema članovima Uprave, članovima Nadzornog odbora, licima sa posebnim ovlašćenjima i kvalifikovanim imaicima.

U Narodnoj banci Srbije postoji sektor za nadzor delatnosti osiguranja, a u okviru sektora je organizovano odeljenje za zaštitu potrošača koje ima vrlo važnu ulogu i predstavlja novinu u našem osiguranju.

Kakva je situacija na tržištu automobilske odgovornosti, kao dominantne vrste osiguranja?

Tržište osiguranja autoodgovornosti regulisano je Zakonom o osiguranju imovine i lica iz 1996. godine i

Uredbom o premijskim stopama u osiguranju od autoodgovornosti Savezne vlade iz 1997. godine. Društva su uskladila svoje poslovanje po propisanim uslovima, ali da bi društvo iz jedne republike radilo na teritoriji druge republike mora dobiti dozvolu za rad i registrovati se u toj republici, što podrazumeva da je dužno imati propisani osnivački kapital bez obzira što ga već praktično ima jer je registrovano i radi u drugoj republici. Na ovakav način tržište osiguranja Državne zajednice Srbije i Crne Gore je podeljeno na dve odvojene celine, društva registrovana u Srbiji ne vrše osiguranje u Crnoj Gori, a društva registrovana u Crnoj Gori ne posluju na teritoriji Srbije. Ne postoji interes koji opravdava da akcionari obezbede dva osnivačka kapitala.

Udruženje osiguravajućih organizacija Srbije i Crne Gore donosi tarifu premija sa jedinstvenim premijskim stopama tehničke premije za organizacije za osiguranje autoodgovornosti. Sva društva u Srbiji i Crnoj Gori primenjuju ovu zajedničku tarifu uz davanje komercijalnih popusta koji se razlikuju od društva do društva. Na taj način se svodi visina premije na približno isti iznos. Na tržištu osiguranja autoodgovornosti se vodi žestoka konkurencija za pridobijanje osiguranika. Često se to radi nelojalno, neopravdanim smanjivanjem premije tako što se primenjuje zajednička tarifa, a na razne načine se stimulišu osiguranici i posrednici za zaključivanje osiguranja.

U 2003. godini osigurano je 1,657.750 motornih vozila, 1,549.095 u Srbiji i 108.655 u Crnoj Gori. Kao i u drugim zemljama ne postoji tačan podatak o broju neosiguranih motornih vozila. Pored vozila za koja se ne produžava registracija, upotrebljavaju se i vozila sa lažnim te zamenjenim tablicama i sl. Kod nas ovo ne predstavlja veliki problem jer se procenjuje da smo imali oko 28.000 neregistrovanih motornih vozila odnosno 1,7% od ukupnog broja registrovanih vozila. Štete od neregistrovanih odnosno neosiguranih vozila se plaćaju iz garantnog fonda. U 2003. godini njihov broj je iznosio 993 predmeta. Pored ovih iz Garantnog fonda

se isplaćuju i nematerijalne štete od nepoznatih motornih vozila i vozila koja su bila osigurana kod osiguravača koji je otišao u stečaj odnosno prestao sa radom.

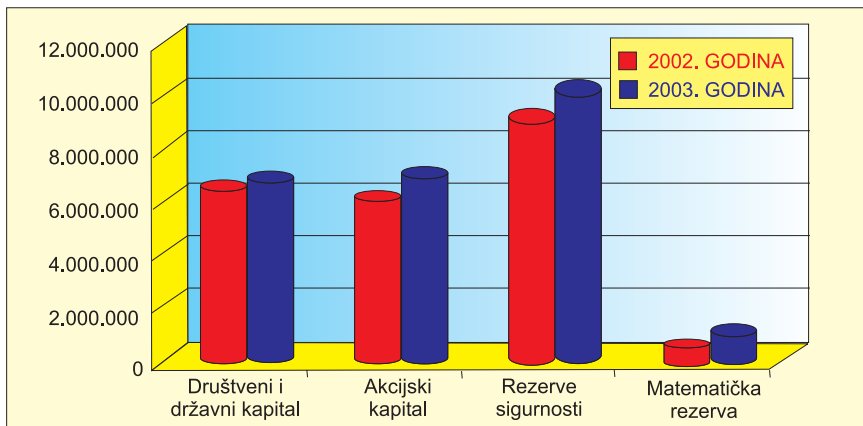
Imate li statistiku šteta i kako se štete kreću u odnosu na premiju?

Da, imamo statistiku premija i šteta. Sva društva dostavljaju Udruženju statističke i finansijske podatke propisane Odlukom o načinu dostavljanja statističkih i drugih podataka radi obavljanja aktuarskih poslova i izrade tehničkih osnova i tarifa premija osiguranja koju je donela Savezna vlada 1997. godine u skladu sa Zakonom. Udruženje na osnovu statističkih i finansijskih podataka osiguravača izrađuje statistički godišnjak premija i šteta po vrstama osiguranja i publikaciju o finansijskom poslovanju organizacija za osiguranje. Dostavlja ih svim osiguravačima, Komorama, nadležnim Ministarstvima, organu za nadzor i kontrolu delatnosti osiguranje i dr.

Učešće šteta u tehničkoj premiji osiguranja autoodgovornosti je dosta visoko. Ukupno likvidirane i rezervisane štete u 2003. godini su iznosile 6.108 miliona dinara, 98,8% tehničke premije. Od toga je učešće likvidiranih šteta 42,3%, a rezervisanih 56,5%. Nije pozitivno što je iznos likvidiranih šteta manji od rezervisanih. To ukazuje na činjenicu da se štete ne isplaćuju blagovremeno i da se ovom pitanju mora posvetiti veća pažnja, posebno imajući u vidu stupanje na snagu novog Zakona o osiguranju u delu nadzora u izvršavanju obaveza po osnovu ugovora o osiguranju i zaštiti potrošača.

Prosečna bruto premija po vozilu je iznosila 4.711 dinara, prosečno likvidirana šteta 64.940 dinara, a prosečno rezervisana šteta 158.092 dinara.

Isplata šteta zavisi od naplate premije i drugih okolnosti koje često utiču da se štete ne isplaćuju u propisnim rokovima. Bez obzira što se kasni u isplati šteta to do sada nije izazivalo veće probleme, jer se osiguravači o tome dogovaraju sa oštećenim. Ipak ovo pitanje se mora bolje rešiti u narednom periodu. Objektivno se očekuje urednija naplata premije i otklanjanje određenih sla-

bosti kod nelojalne konkurencije uopšte, a posebno u osiguranju autoodgovornosti što će uticati na bržu isplatu šteta.

Molimo komentar ponude dobrovoljnih zdravstvenih i penzijskih osiguranja?

U našoj zemlji je još uvek važeći sistem obaveznog zdravstvenog i penzionog osiguranja. Nije izvršena reforma ovih sistema pa je tržište dobrovoljnog zdravstvenog i penzionog osiguranja vrlo malo. Nalazimo se na samom početku razvoja ovih vrsta osiguranja. U 2002. godini učešće dobrovoljnog zdravstvenog i penzionog osiguranja u ukupnoj premiji iznosilo je 0,1%, a u 2003. godini je poraslo na 0,5%. To je vrlo značajno povećanje. Očekuje se dalji nastavak ove tendencije, a posebno posle reforme obaveznog zdravstvenog i penzionog osiguranja.

Recite nam za kraj nešto o samom Udruženju čiji ste vi generalni sekretar. Tko su osnivači Udruženja i kakve ovlasti ima?

Udruženje osiguravajućih organizacija Srbije i Crne Gore je dobrovoljna asocijacija osiguravača sa teritorija obe republike. Od 40 registrovanih društava za osiguranje, 24 su članovi Udruženja. Na nivou Udruženja se obavljaju poslovi od zajedničkog interesa svih članova. Svaki član Udruženja ima jednog člana Skupštine Udruženja. Skupština bira 9 članova Upravnog odbora i tri člana Nadzornog odbora.

Zakonom o osiguranju na Udruženje su preneti javna ovlašćenja da obavlja poslove Garantnog fonda

i Biroa zelene karte, predstavlja organizacije za osiguranje pred državnim i drugim nadležnim organima u zemlji i međunarodnim organizacijama za osiguranje, prikuplja statističke i druge podatke od organizacija za osiguranje i vrši njihovu obradu po grupama i vrstama osiguranja, radi izrade tehničkih osnova, tarifa premija i obavljanja drugih aktuarskih poslova i donosi kodeks o ponašanju u poslovima osiguranja.

Društva dostavljaju Udruženju propisane statističke i druge podatke i informacije radi sagledavanja i analize rezultata poslovanja. Obradene podatke Udruženje dostavlja osiguravačima. Pored propisanih na nivou Udruženja se prikuplja znatno više drugih podataka i informacija za potrebe organa Udruženja i analiziranja poslova osiguranja po vrstama osiguranja i drugim oblastima poslovanja društava za osiguranje. Ovi podaci i informacije obrađeni u Udruženju dostavljaju se osiguravačima radi analize i planiranja razvoja svog poslovanja. Na taj način se međusobno razmenjuju podaci i informacije svih osiguravača. Podatke i informacije dostavljaju svi osiguravači bez obzira da li su ili nisu članovi Udruženja. Isto tako Udruženje svim osiguravačima dostavlja obrađene podatke i informacije.

Odluke organa Udruženja u delu vršenja javnih ovlašćenja su obavezujuće za sve osiguravače, a po ostalim pitanjima su obavezujuće za članove Udruženja u skladu sa Statutom, drugim opštim aktima i odlukama organa Udruženja.

N. Milijević